Cola Debrotprijs voor

Culturele autonomie en Papiamentu

Gisteren werd de Cola Debrotprijs voor literatuur uitgereikt aan Lucille Berry-Haseth. Hier volgt de korte toespraak die Wim Rutgers bij die gelegenheid verzorgde.

Lucille Berry-Haseth.

De jurist-huisarts Cola Debrot keerde in 1948 na een afwezigheid van meer dan dertig jaar, waarin hij slechts een paar keer een vakantie in de Antillen doorgebracht had, terug naar de Antillen omdat hem gevraagd was het Curaçaose culturele leven te behartigen in samenwerking met de op te richten 'Stichting tot Culturele Samenwerking' (Sticusa). Hij had immers in het Nederlands literair-culturele leven, onder meer als redacteur van *Criterium*, een niet-onaanzienlijke rol gespeeld en kon dientengevolge op ervaring bogen. Hij was intussen een bekend auteur geworden met een paar dichtbundels en novellen, waaronder het bekende 'Bid voor Camille Willocq' (1947) en de grote roman 'Bewolkt bestaan' (1948), die in Nederland veel aandacht hadden getrokken en ook op de Antillen niet geheel onbekend waren gebleven.

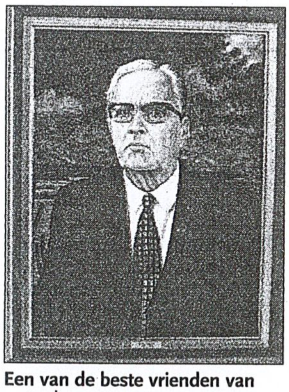

Een van de beste vrienden van Cola Debrot was Carel Willink. Hij was getuige bij het huwelijk van Cola Debrot met Estelle in mei 1936. Deze bekendste magisch realistische Nederlandse schilder heeft in 1936, een jaar na het verschijnen van 'Mijn zuster de negerin', een intrigerend portret van Cola Debrot geschilderd. FOTO CARAÏBISCH UITZICHT

Debrot ging ervan uit dat de Antillen en met name Curaçao, een eigen cultureel erfgoed bezaten, dat geïnventariseerd en uitgebouwd moest worden. Op dat moment was een dergelijk uitgangspunt nog niet vanzelfsprekend omdat men van elitaire zijde alles wat in het Papiamentu was voortgebracht nooit serieus wenste te nemen. Tegen deze achtergrond krijgt een onschuldig openingszinnetje als waarmee Debrot zijn overzicht van literaire activiteiten in 1948 begon: 'De Curaçaose literatuur is aanzienlijk belangrijker dan in het algemeen wordt aangenomen', een polemische lading.

Debrots grondgedachte was de culturele zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid - autonomie als u wilt - van de hele bevolking. Hij wilde van dat lokale grondprincipe uit contacten onderhouden met de Caribische regio en de wereld, niet alleen voor de letteren maar voor alle kunsten in een geïntegreerd verband.

Ten aanzien van de literatuur deed hij daartoe een aantal specifieke suggesties: hij wilde niet alleen een wetenschappelijke bibliotheek, maar ook een Antilliaanse bibliografie, een anthologie van Antilliaanse schrijvers, en herdrukken van oude schrijvers. Hij wilde werkcomités op de terreinen van muziek, dans, schilderkunst, literatuur, film, fotografie, folklore, lectuurvoorziening, kinder- en jeugdboeken en het wetenschappelijk comité. Deze tot in detail nauwkeurige plannen werden in hoog tempo in elkaar gezet, maar bleken achteraf Debrots zeer persistente visie te zijn, die hij al in een eerder stadium doordacht moet hebben. Aan de verdere uitvoering ervan kon hij echter niet echt meewerken omdat hij al in 1952 naar Nederland vertrok.

Ten aanzien van de afdeling folklore vroeg hij Pierre A. Lauffer om medewerking. Het blad *Lorito Real* zou deze dan ook als Mr. Folklore parodiëren.

Met hem hebben we een tweede voorganger van de Curaçaose literatuur in het vizier. Waar Debrot de eigenheid van het eiland in het Nederlands vorm gaf, zou Lauffer dat doen in en met het Papiamentu.

Pierre A. Lauffer was niet alleen een groot dichter maar ook een verdienstelijk columnist en begenadigd verhalenverteller, waarbij hij in zijn talrijke kortverhalen zowel aansloot bij de

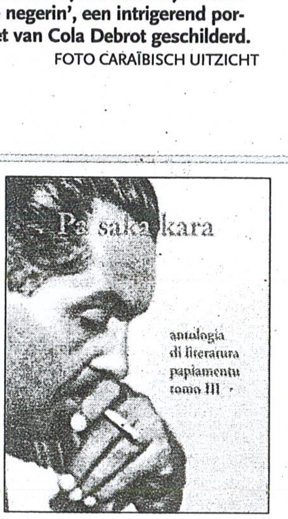

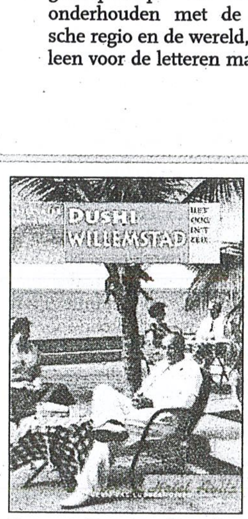

Enkele publicaties waar Berry-Haseth aan meewerkte: 'Pa saka kara' en 'Dushi Willemstad'. FOTO'S ANTILLIAANS DAGBLAD

Lucille Berry-Haseth

Lucille Berry-Haseth (Curaçao, 1937), dichter, vertaalster en Papiamentu-activiste. Ze voelde zich al op jonge leeftijd aangetrokken tot taal en cultuur. Deze belangstelling loopt als een rode draad door haar hele carrière. Ze zag het altijd als haar bijzondere taak een enthousiaste ambassadrice te zijn van de 'Défense et Illustration' van haar moedertaal, het Papiaments. In 1990 publiceerde zij de dichtbundel 'Resonansia' (Resonantie). Hieruit zijn verschillende gedichten opgenomen in het standaardwerk over de Antilliaanse letterkunde 'Pa saka kara', dat in het Nederlands is verschenen onder de titel 'De kleur van mijn eiland'.

Zij heeft als vertaalster en redactrice een grote bijdrage aan beide werken geleverd. In 2010 verscheen 'So ku palabra' (Alleen met woorden), een dichterlijke, melancholieke meditatie over haar leven, haar werk en de mensen die zij heeft gekend en liefgehad. Door haar vertalingen van literaire werken, onder andere 'Dubbelspel' van Frank Martinus Arion in 2011, eerdere publicaties en het organiseren en deelnemen aan talrijke literaire evenementen, heeft zij een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en het bevorderen van het correcte gebruik van de Papiamentse taal. Kort geleden droeg zij
re wandel
stad'.

Vorig j
de Funda
shon di I
21 februa
Dag van
plakkaat (
als erken
dige werk
promotie
Papiamen
activiteit
Debrotpri

BLOGSPO

Lucille Berry-Haseth

FOTO CARAÏBISCH UITZICHT

orale traditie als een nieuwe geschreven traditie wist te ontwikkelen van strak gestructureerde verhalen waarin alles met alles samenhangt en waarin geen zin zonder betekenis is en waarin elk woord en elke zin een functie heeft voor het totaal, wat zijn verhalen steeds weer en ook nu nog grote zeggingskracht geeft.

Tot in de jaren zestig werkte Pierre Lauffer in twee, zelfs drie talen omdat hij naast het Papiamentu toen ook nog in het Nederlands en zelfs pogingen ondernam om in het Engels te publiceren. Maar nadat hij was teruggekeerd van een reis naar Nederland en Engeland, koos hij definitief voor het Papiamentu. Hij nam kennelijk liever een centrale positie in een zich ontwikkelende Papiamentstalige literatuur in, dan een marginale in de Nederlandstalige of Engelstalige.

Waarom kom ik nu met deze twee grote namen? Deze twee auteurs - Cola Debrot en Pierre Lauffer - personifiëren met hun streven naar culturele autonomie én het Papiamentu twee belangrijke en zelfs essentiële facetten van het literaire werk dat we vandaag met de Cola Debrotprijs voor literatuur bekronen. Culturele autonomie en Papiamentu - niet in gekoesterd isolement maar in het besef vanuit een sterke eigen positie verbonden te zijn met de regio en de wereld.

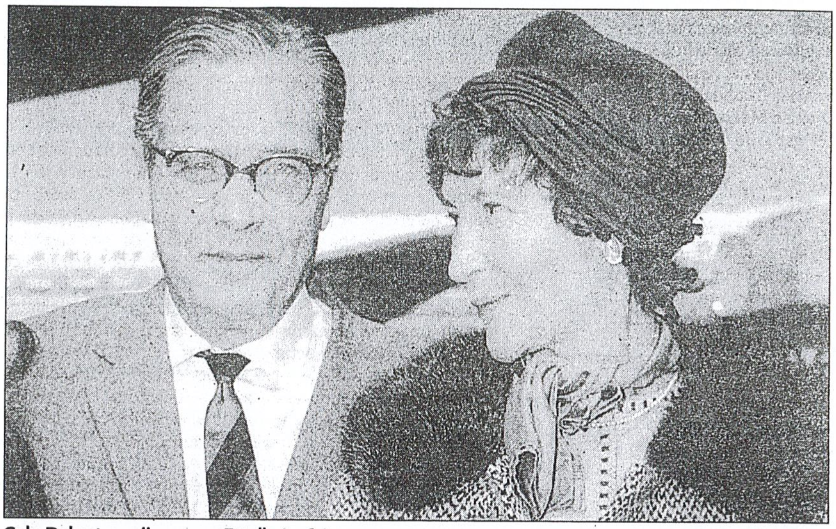

Cola Debrot en zijn vrouw Estelle (1963). FOTO HET GEHEUGEN VAN NEDERLAND

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde de lokale poëtische productie zich tot een grote gevarieerdheid van vorm en inhoud.

Enkele tendensen in deze moderne poëzie waren de 'keuze' tussen een aan stilistisch gebonden vormgeving in de Europese traditie, de Euro-Antilliaanse poëzie, en een zich richten op Afrikaans orale elementen van ritmiek en klank, de Afro-Antilliaanse poëzie.

Een tweede tendens was de 'keuze' tussen een op engagement gerichte poëtische inhoud, zoals die vooral in de jaren zestig en zeventig opklonk, met sociaalmaatschappelijke kritiek: de sociale lyriek - de lírika sosial - en een meer persoonlijke, op de eigen emoties gerichte, poëtische inhoud: de persoonlijke lyriek - de lírika personal.

Een derde tendens was de op mondelinge voordracht gerichte poëzie die aansloot bij de orale traditie, de gedeclameerde lyriek, en de poëzie die geschreven werd met het oog op een leespubliek, met een boekje in een hoekje, de geschreven lyriek.

Deze drie genoemde tendensen verenigen zich thematisch en stilistisch in het poëtische werk van de auteur die we vandaag bekronen: de idee van de culturele autonomie en de moedertaal als centrale kracht daarbij. Lucille Berry-Haseth weet in een literaire traditie te staan. Ze zegt zelf op jonge leeftijd beïnvloed te zijn door Maria Penon de Abbad die in het Spaans schreef. Zo publiceerde ze over de traditie van de 'banderita' en over de belangrijke 'yaya'-figuur op het eiland naar aanleiding van de uitreiking van de Chapi di plata (1989) aan Shon May Henriquez. „Ik heb ook veel te danken aan Pierre Lauffer, Luis Daal, Antoine Maduro en Elis Juliana", zei ze tegen Ithel Brute in een interview.

Lucille Berry-Haseth vertolkt een literatuuropvatting die haar literair vakvrouwschap serieus neemt. Poëzie biedt haar de mogelijkheid haar persoonlijkheid met haar omgeving te verbinden, zowel de alledaagse als de sociaal politiek-economische en de cultureel-taalkundige werkelijkheid van haar eiland. In haar meta-gedicht 'Mi Lira' uit haar debuutbundel 'Resonansia' belijdt ze hoe liefde inspireert tot poëzie: „nos enkuentro / a sirbi di inspirashon / pa puru poesía" en „na momento ku nos topa / toka fondo di nos alma / i disolvé, / ta nase poesía". Haar tweede bundel heet weliswaar 'So ku palabra', maar ze weet zich niet alleen, maar verbonden met haar eiland en de medebewoners daarvan.

Literatuur is expressie en communicatie. Wanneer we literatuur niet alleen opvatten als tekstproductie maar ook als leesproces en alle aspecten die bij de totstandkoming van die teksten in ogenschouw nemen, van het schrijven, redigeren en corrigeren, de presentatie door middel van voordracht, de distributie van die teksten via de gesproken media, boekhandel en bibliotheek, de kritiek van recensenten en lezers, moeten we constateren dat Lucille Berry-Haseth zich op het hele veld van de literatuur decennia lang en met niet aflatend enthousiasme en toewijding intensief heeft beziggehouden.

Er is een exclusieve personalistische literatuuropvatting die van vooropgestelde meningen en standpunten uitgaat, en een inclusieve literatuuropvatting die literaire werken naar vorm en inhoud zo veel mogelijk recht doet. Lucille heeft talrijke auteurs en hun werk met deze inclusieve benadering kritisch begeleid: inclusiviteit en solidariteit staan centraal in haar wijze van begeleiding van beginnende en nog onzekere auteurs. Als Lucille het onder ogen had gehad kon je erop vertrouwen dat het wel goed zat.

Naast haar creatieve poëtische werk was ze op het brede terrein van het lokale letterkundige leven - ook en vooral door haar persoonlijkheid - baken en rots van oriëntatie en inspiratie, raadgever en geweten, steeds vanuit de grondidee van onze grote erflaters: culturele zelfstandigheid en het belang van de moedertaal. Het is niet mijn taak verder in details te treden, daarvoor hebben we het rapport van de jury.

ook bij aan de literai-
gids 'Dushi Willem-

aar kreeg zij van
shon pa Planifika-
lioma (FPI) op
ri, de Internationale
le Moedertaal, een
plaka di mérito)
ning van haar veelzij-
ten behoeve van de
van haar moedertaal
ntu. Voor haar hele
heeft zij nu de Cola
ijs gekregen.

BRON: CARAIBISCHELETTEREN.
T.COM - CARAÏBISCH UITZICHT

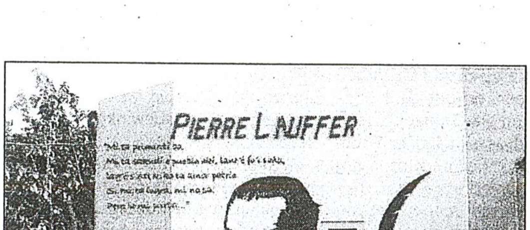

Op Kolegio Pierre Lauffer is een inspirerende muur geschilderd. Berry-Haseth schreef een biografie van Pierre Lauffer.

FOTO ANTILLIAANS DAGBLAD

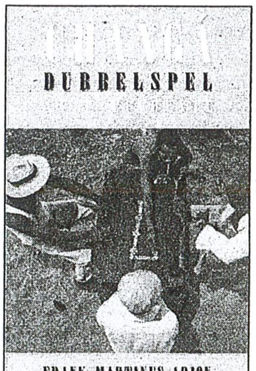

Berry-Haseth nam in 2011 de moeilijke taak op zich om 'Dubbelspel' van Frank Martinus Arion te vertalen.